

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Н. І. Волкова, В. В. Волкова

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»**

для здобувачів вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Вінниця
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою економічного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 10 від 23.05.2024 р.)*

- Укладачі:** *Волкова Н. І.*, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи Донецького національного університету імені Василя Стуса;
Волкова В. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи Донецького національного університету імені Василя Стуса.
- Рецензенти:** *Козловський С. В.*, доктор економічних наук, професор, професор кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки Донецького національного університету імені Василя Стуса;
Клочковський О. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та поведінкової економіки Донецького національного університету імені Василя Стуса.

С 836 Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Страховий менеджмент» для здобувачів вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» / укл. Н. І. Волкова, В. В. Волкова. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. 44 с.

Методичні вказівки до самостійної роботи здобувачів вищої освіти підготовлені відповідно до програми навчальної дисципліни «Страховий менеджмент», містять 10 тем і передбачають оволодіння фундаментальними питаннями теорії та практики управління страховою компанією, набуття вмінь критично аналізувати ефективність їх організації з використанням методик страхового менеджменту та виокремлювати невирішені проблеми з подальшим обґрунтуванням напрямів їх розв'язання; набуття навичок щодо планування у страховій діяльності, порядку формування, структури й оптимізації ресурсного потенціалу страховиків, налагодження комунікації та інформаційного забезпечення страхового менеджменту, управління маркетинговою діяльністю, грошовими потоками та фінансовою надійністю страховика, технології відбору ризиків на страхування і врегулювання страхових претензій, специфіки фінансового моніторингу у страхових організаціях.

Рекомендується для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок ОС «Магістр» усіх форм навчання.

УДК 368.021:005.915](075.4)

ЗМІСТ

Передмова	4
Зміст навчальної дисципліни	7
Тема 1. Поняття і значення страхового менеджменту	9
Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією.	13
Тема 3. Планування у страховій діяльності.....	18
Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту.....	21
Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю у страховому бізнесі.....	23
Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування.....	26
Тема 7. Урегулювання страхових претензій.....	29
Тема 8. Управління грошовими потоками страховика.....	32
Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика.....	35
Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях	38
Тематика та методичні рекомендації до виконання індивідуальних робіт	41
Список рекомендованих джерел.....	43

ПЕРЕДМОВА

Формування та розвиток страхового ринку є однією з найважливіших умов становлення ефективної економіки. Але формуванню сучасного страхового середовища стають на заваді багато чинників, серед яких можна виділити воєнний стан, недосконалість податкового законодавства, низька фінансова грамотність населення нашої країни.

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів із дисципліни «**Страховий менеджмент**», складені відповідно до профілю ОП Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування для підготовки здобувачів вищої освіти ОС «Магістр», допомагають формувати загальні і фахові компетентності та програмні результати навчання, якими оволодіють здобувачі.

Метою навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» є формування у здобувачів вищої освіти базових знань із підготовки та реалізації управлінських рішень, зокрема: вміти забезпечити раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній; усвідомити можливості гармонізації фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави.

Компетентності, які формуються у здобувача внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Страховий менеджмент»:

Загальні компетентності (ЗК):

Здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК02).

Здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК05).

Навички міжособистісної взаємодії (ЗК06).

Здатність діяти на основі етичних міркувань (ЗК09).

Фахові (спеціальні) компетентності (СК):

Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування (СК03).

Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку (СК04).

Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію (СК05).

Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи під час розв'язання складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку (СК06).

Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування (СК07).

Здатність застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування (СК08).

Програмні результати навчання (ПР):

Вільно спілкуватися іноземною мовою усно і письмово з професійних та наукових питань, презентувати і обговорювати результати досліджень (ПР05).

Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності (ПР07).

Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними (ПР08).

Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування (ПР09).

Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання (ПР10).

Застосовувати поглиблені знання у сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень (ПР11).

Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування й оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів (ПР12).

Використовувати міжнародні стандарти та нормативи у професійній діяльності (ПР16).

Здобувач вищої освіти, який успішно засвоїв дисципліну «Страховий менеджмент», повинен знати:

- поняття страхового менеджменту та його складники;
- структуру й органи управління страховою організацією;
- економічну сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи;
- особливості бюджетування в страховій організації;
- сутність та складники страхового маркетингу;
- етапи процесу управління фінансовими потоками страхової компанії;
- особливості управління платоспроможністю страховика та його інвестиційним портфелем;
- сутність фінансового моніторингу страховика.

Здобувач вищої освіти, який успішно засвоїв дисципліну «Страховий менеджмент», повинен уміти:

- пояснити канали реалізації страхових продуктів;
- охарактеризувати етапи комунікаційного процесу страховика;
- пояснити особливості ідентифікації й оцінювання ризиків страхової діяльності;
- розрахувати страхову суму та страхове відшкодування для різних видів страхових послуг;
- пояснити процедуру та назвати етапи врегулювання страхових претензій;
- пояснити суть фінансової стійкості страхової компанії.

Навчальна дисципліна «Страховий менеджмент» формує міждисциплінарні взаємозв'язки з іншими дисциплінами, як-от: «Фінанси», «Страхування», «Страхові послуги».

Дисципліна «Страховий менеджмент» належить до найважливіших дисциплін, засвоєння якої необхідне під час підготовки висококваліфікованих фахівців економічного профілю в умовах ринкових відносин.

Використання цих методичних вказівок дасть змогу поглибити та розширити знання здобувачів із допомогою рекомендацій і завдань для самостійної роботи. Це сприятиме кращому засвоєнню теоретичного матеріалу й більш поглибленому опрацюванню здобувачами законодавчих актів, навчальних посібників тощо.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття і значення страхового менеджменту

Необхідність і поняття страхового менеджменту. Цілі і завдання страхового менеджменту. Функції страхового менеджменту. Правове забезпечення страхового менеджменту.

Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією

Ресурсний потенціал страхової компанії. Лінійна структура управління організацією, її переваги і недоліки. Функціональна структура управління організацією, переваги та недоліки. Лінійно-функціональна структура управління як найбільш розповсюдження у страхуванні. Лінійно-штабна структура управління страховою компанією, переваги та недоліки. Дивізійна структура управління страховою компанією, переваги та недоліки. Структура й органи управління страховою організацією.

Тема 3. Планування в страховій діяльності

Економічна суть планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи. Принципи планування в менеджменті страхової діяльності. Бізнес-план: структура та характеристика його окремих розділів. Особливості бюджетування в страховій організації.

Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту

Поняття комунікації для страхової компанії. Джерела поширення комунікацій. Основні інструменти комунікації страховика з споживачами. Стратегія комунікацій. Класифікація комунікацій та інформації. Етапи комунікаційного процесу страховика.

Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі

Поняття та складники страхового маркетингу. Страховий продукт як основний елемент маркетингового комплексу. Завдання та функції служби маркетингу страхової компанії. Канали реалізації страхових продуктів. Маркетингові стратегії страховика в умовах диджиталізації.

Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування

Визначення поняття «менеджмент ризиків страхової діяльності», його мета і зміст. Особливості ідентифікації й оцінювання ризиків страхової діяльності. Повний цикл управління ризиками та особливості основних етапів його застосування.

Тема 7. Врегулювання страхових претензій

Служба врегулювання претензій: завдання та місце в страховій компанії. Процедура та етапи врегулювання страхових претензій. Врегулювання вимог страховальника щодо страхового відшкодування.

Тема 8. Управління грошовими потоками страховика

Грошові потоки страхової компанії. Особливості управління грошовими потоками від фінансової та інвестиційної діяльності страховика. Етапи процесу управління фінансовими потоками страхової компанії.

Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика

Поняття фінансової стійкості страхової компанії. Управління інвестиційним портфелем страхової компанії. Управління платоспроможністю страховика.

Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях

Поняття фінансового моніторингу страховика. Страхова організація як суб'єкт первинного фінансового моніторингу. Внутрішній фінансовий моніторинг у діяльності страхових організацій. Запровадження незалежного аудиту фінансового моніторингу страхових компаній.

ТЕМА 1

ПОНЯТТЯ І ЗНАЧЕННЯ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

План

- 1.1. Поняття страхового менеджменту, його необхідність.
- 1.2. Цілі і завдання страхового менеджменту.
- 1.3. Функції страхового менеджменту.
- 1.4. Правове забезпечення страхового менеджменту.

Якісне засвоєння здобувачем теми обумовлює знання:

- поняття страхового менеджменту і його необхідності;
- функцій страхового менеджменту;
- засвоїти правове забезпечення страхового менеджменту.

За результатами вивчення теми здобувач повинен набути вміння:

- розуміти соціальні та економічні цілі, а також завдання страхового менеджменту.

Понятійно-категорійний апарат теми

Страховання – вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення цих фондів.

Комерційне страхування – різновид підприємницької діяльності, спрямованої на здійснення страхового захисту юридичних та фізичних осіб, яку можуть здійснювати як акціонерні, повні, командитні товариства або товариства з додатковою відповідальністю, так і державні страхові організації, метою яких є отримання прибутку.

Страховий менеджмент – це професійне управління страховою діяльністю страхової компанії, яке здійснюється в умовах ринкових відносин і спрямоване на отримання максимального прибутку за раціонального використання всіх наявних ресурсів.

Об'єкт страхування – конкретний майновий інтерес страхувальника або застрахованої особи (майно, відповідальність перед третьою особою, життя та здоров'я тощо), якому може бути завдано шкоди в разі стихійного лиха, нещасного випадку або іншої страхової події.

Ризик – це імовірність будь-якої події, яка має об'єктивний характер і настання якої може призвести до збитків або до отримання прибутку.

Страховий нагляд – контроль за діяльністю суб'єктів страхового бізнесу, що здійснюються спеціально уповноваженими на це державними органами.

Функції страхового менеджменту – конкретні види управлінської діяльності, які здійснюються спеціальними прийомами і способами, а також відповідна організація роботи і контроль діяльності страхової компанії.

Тестові завдання

1. Частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування, називається:

- а) цесією;
- б) тантьємою;
- в) франшизою;
- г) адендумом.

2. Плата страховику за прийняття ризиків на страхування називається:

- а) страховою премією;
- б) страховою сумою;
- в) страховою виплатою;
- г) страховим тарифом.

3. Цілі страхового менеджменту поділяються на:

- а) державні і соціальні;
- б) загальні і специфічні;
- в) економічні і політичні;
- г) правильної відповіді немає.

4. Соціальною метою страхового менеджменту можна вважати:

- а) розвиток страхового законодавства;
- б) задоволення страхових потреб клієнтів страхової компанії;
- в) створення нових робочих місць у сфері страхування;
- г) максимізація прибутку.

5. Зіставлення запланованого і реально одержаного результату забезпечує функція:

- а) контролю;
- б) організації;
- в) планування;
- г) мотивації.

6. Уповноваженим органом державної виконавчої влади, що здійснює нагляд за страховою діяльністю в Україні, є:

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Кабінет міністрів України;
- в) Національний банк України;
- г) Ліга страхових організацій України.

Запитання для самоперевірки

- 1. Надати визначення поняття страхового менеджменту.
- 2. Перелічити функції страхового менеджменту.
- 3. Назвати основний нормативно-правовий документ, що регулює страхові відносини в Україні.
- 4. Охарактеризувати етапи створення страхової компанії.
- 5. Назвати основні вимоги до здійснення страхової діяльності в Україні.

Практичні завдання

1. Визначити розмір страхового відшкодування, яке лежить на відповідальності страховика, якщо об'єкт було застраховано за системою першого ризику. Вартість об'єкта становить 1 000 тис. грн, збиток дорівнює 500 тис. грн, а процент страхування дорівнює: а) 60 % вартості об'єкта; б) 40 % вартості об'єкта.

2. Розглянути умови використання умовної і безумовної франшизи, якщо страхова сума становить 100 тис. грн, франшиза становить 30 %, збитки страхувальників дорівнюють: 1) 10 тис. грн; 2) 30 тис. грн; 3) 40 тис. грн.

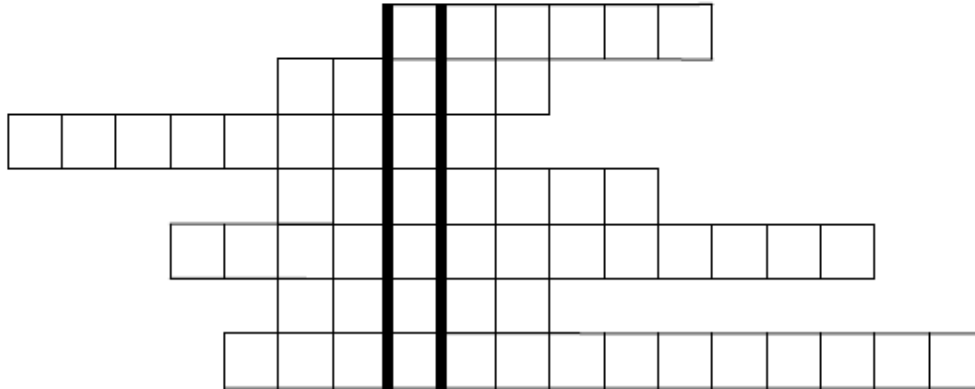
3. Умовами страхування вантажу передбачалося, що страхова сума становить 300 тис. грн, умовна франшиза – 20 %. Визначити розмір відшкодування, що повинна покрити страхова компанія у випадках: збиток дорівнює 40 тис. грн; 60 тис. грн; 160 тис. грн.

- 4. Розв'язати кросворд.

По горизонталі:

- 1. Сплачений страховий інтерес, плата за страховий ризик у грошовій формі.
- 2. Часовий інтервал, на який застрахований об'єкт страхування.
- 3. Страхове товариство, що здійснює свою діяльність та має ліцензію.
- 4. Документ, що визначає права й обов'язки страховика та страхувальника.
- 5. Грошова сума, що сплачується для відшкодування шкоди.

6. ДТП, за настання якої передбачена виплата страхового відшкодування за договором.
7. Фізична та юридична особа, що уклала договір страхування.

Питання для самостійного опрацювання

1. Еволюція формування поняття «страховий менеджмент».
2. Суб'єкти страхового менеджменту.
3. Середовище страхового менеджменту та його структура.

ТЕМА 2

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, СТРУКТУРА Й ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

План

2.1. Ресурсний потенціал страхової компанії.

2.2. Структура й органи управління страховою організацією.

Якісне засвоєння здобувачем теми обумовлює знання:

- поняття ресурсного потенціалу страхової компанії та особливостей його формування;
- органів управління страховою організацією.

За результатами вивчення теми здобувач повинен набути вміння:

- розуміти принципи побудови структури управління страховою організацією.

Понятійно-категорійний апарат теми

Трудовий потенціал (кадровий потенціал) страховика – сукупність зайнятих на підприємстві за основною та допоміжною діяльністю.

Фінансові ресурси – сукупність власних грошових доходів у готівковій та безготівковій формі і надходжень ззовні (позикових і залучених), які акумулює організація, та призначених для виконання фінансових зобов'язань, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розвитком виробництва.

Фінансовий потенціал – сукупність грошових коштів та надходжень, які є в розпорядженні підприємства для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат на відтворення підприємства та стимулювання.

Ревізійна комісія – контрольний орган страховика, що відстежує виконання статуту, рішень загальних зборів акціонерів, додержання чинного законодавства.

Правління страхової компанії – виконавчий орган, який керує роботою компанії згідно з повноваженнями, визначеними статутом компанії і положенням про правління працівників.

Страхова статистика – галузь статистики, об'єктом якої є діяльність страховиків і їх відносини зі страхувальниками.

Стратегічний менеджмент – це управлінська діяльність з опрацювання і реалізації рішень, направлених на повне та ефективне використання наявних ресурсів, спрямованих на виконання завдань, поставлених перед організацією на перспективу.

Тестові завдання

1. Сукупність власних грошових доходів у готівковій та безготівковій формі й надходжень ззовні (позикових і залучених), які акумулює організація, та призначених для виконання фінансових зобов'язань, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розвитком виробництва, – це?

- а) резерви страховика;
- б) власний капітал страховика;
- в) фінансові ресурси страховика;
- г) ресурсний потенціал страховика.

2. Базову роль у структурі ресурсів страховиків відіграє:

- а) власний капітал;
- б) резервний капітал;
- в) позиковий капітал;
- г) статутний капітал.

3. Яка економічна категорія виступає доповненням до статутного капіталу та спрямовується на оперативне покриття збитків за страховими операціями, виплату дивідендів у разі недостатності обсягів прибутку, а також для викупу акцій страховика за відсутності інших коштів?

- а) залучений капітал;
- б) резервний капітал;
- в) гарантійний фонд;
- г) додатковий капітал.

4. Залучені ресурси страховика НЕ включають:

- а) гарантійний фонд;
- б) цільове фінансування;
- в) забезпечення наступних витрат і платежів;
- г) правильної відповіді немає.

5. Система управління, в якій кожен підлеглий має тільки одного керівника і в кожному підрозділі виконується весь комплекс робіт, пов'язаних із його управлінням є:

- а) лінійно-організаційною структурою;
- б) дивізіональною організаційною структурою;
- в) функціональною організаційною структурою;
- г) матричною організаційною структурою.

6. У розрахунку страхових тарифів бере участь:

- а) бухгалтер;
- б) андеррайтер;
- в) диспашер;
- г) актуарій.

Запитання для самоперевірки

1. Перелічити основні типи організаційних структур управління страхової компанії.
2. Назвати функції стратегічного менеджменту страхової діяльності.
3. Охарактеризувати складники ресурсного потенціалу страхової компанії.
4. Пояснити особливості ресурсного потенціалу страховика.
5. Назвати джерело позичених ресурсів страховика.

Практичні завдання

1. Порівняти поширеність організаційно-правових форм страхових компаній у різних країнах світу. Зробити висновки.

2. Ситуаційне завдання.

У страхову компанію «Країна» винаймаються страхові агенти, необхідна кількість – 3 особи.

Вимоги до майбутнього працівника такі:

- 1) мати вищу освіту і бути бакалавром або магістром;
- 2) вік найманого працівника має бути від 21 до 56;
- 3) досвід роботи в страхуванні чи у сфері продажу є перевагою, але не є обов'язковим, буде проводитися навчання;
- 4) мати добре розвинені комунікативні навички, бути добросовісним, відповідальним, грамотним;
- 5) мати знання ПК та вміння працювати з інформаційними системами;
- 6) бажано мати водійське посвідчення та власний автомобіль.

Завдання: скласти пріоритетний перелік запропонованих кандидатів (табл. 1). Серед вимог обрати основні та другорядні.

Кандидат 1: Рудик Олег Олександрович

Закінчив ВНЕУ в 2015 р., має ступінь бакалавра з бухгалтерського обліку. 30 років.

Досвіду роботи в страхуванні та сфері продажу не має.

Під час приватного спілкування показав достатній рівень грамотності мови, проявив комунікабельність.

Вміє працювати з пакетом програм Microsoft Office та Excel.

Наявне водійське посвідчення, але відсутній автомобіль.

Кандидат 2: Ільченко Ольга Олегівна

Закінчила Київський інститут туристичного бізнесу в 2009 р., має ступінь магістра за спеціальністю «Фінанси і кредит».

35 років.

Працювала страховим агентом у ПАТ «Провідна» з 2010 до 2019 рр.

Добре розвинені комунікативні навички, грамотна мова, добрі рекомендації від ПАТ «Провідна».

Вміє працювати з інформаційними системами.

Не має водійського посвідчення та автомобіля.

Кандидат 3: Нестерчук Ілля Ігорович

Закінчив Львівський національний університет імені Івана Франка в 2019 р., має ступінь спеціаліста за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування».

25 років.

Без досвіду роботи в страхуванні чи сфері продажу.

Комунікабельна і грамотна людина.

Високий рівень володіння ПК, ознайомлений з необхідними комп'ютерними програмами.

Має водійське посвідчення та автомобіль.

Кандидат 4: Проценко Віталіна Романівна

Закінчила Національний університет «Полтавська політехніка» у 2005 р., має ступінь спеціаліста за спеціальністю «Маркетинг».

39 років.

Із 2004 по 2009 рр. був торговим представником ТМ «Глобине».

Має для страхового агента необхідні навички співпраці з людьми та вміння у сфері продажу.

Високий рівень володіння ПК.

Має водійське посвідчення і авто.

Кандидат 5: Покотило Аліна Іванівна

Закінчила Харківську державну академію дизайну і мистецтв у 2012 р., має ступінь бакалавра за спеціальність «Образотворче мистецтво».

33 роки.

Із 2014 до 2017 рр. працювала хостес у мережі ресторанів «Мафія». Отже, має досвід із продажу і вміє працювати з клієнтами.

Середній рівень володіння ПК.

Має водійське посвідчення, але не має авто.

Кандидат 6: Наконечна Олена Миколаївна

Закінчила ДонНУ імені Василя Стуса у 2018 р., має ступінь спеціаліста за спеціальністю «Фінанси та кредит».

26 років.

Досвіду роботи з продажу та страхування не має.

Комунікабельна та грамотна людина.

Впевнений рівень володіння ПК.

Не має водійського посвідчення та автомобіля.

Кандидат 7: Онищак Костянтин Сергійович

Закінчив Харківський торговельно-економічний інститут в 2019 р., має ступінь спеціаліста за спеціальністю «Фінанси та кредит».

27 років.

Досвіду роботи з продажу та страхування не має.

Комунікабельна та грамотна людина.

Високий рівень володіння ПК.

Має водійське посвідчення, але автомобіля не має.

Таблиця 1 – Порівняльна таблиця

Вимоги до майбутнього агента	Кандидати:						

Питання для самостійного опрацювання

1. Ліга страхових організацій України та інші об'єднання страховиків. Їх роль в управлінні страховою справою.

ТЕМА 3 ПЛАНУВАННЯ У СТРАХОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

План

3.1. Економічна сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи.

3.2. Принципи планування в менеджменті страхової діяльності.

3.3. Бізнес-план: структура та характеристика його окремих розділів.

3.4. Особливості бюджетування в страховій організації.

Якісне засвоєння здобувачем теми обумовлює знання:

- економічної сутності планування в менеджменті страхової діяльності;
- принципів планування в менеджменті страхової діяльності;
- поняття сутності категорії «бюджетування» та його особливості в страховій організації.

За результатами вивчення теми здобувач повинен набути вміння:

- розуміти структуру бізнес-плану та вміти охарактеризувати його окремі розділи.

Понятійно-категорійний апарат теми

Планування – вид управлінської діяльності (трудових процесів), який визначає перспективу і майбутній стан організації, шляхи і способи його досягнення. Від обґрунтовано спланованої моделі діяльності страховика залежать фінансова стійкість і прибутковість страхової компанії.

Тарифна політика страховика – цілеспрямована діяльність страховика щодо встановлення, впорядкування й уточнення страхових тарифів в інтересах розвитку страхування та забезпечення прибутковості.

Фінансове планування – це управління процесами створення, розподілу і використання фінансових ресурсів у компанії, що реалізовується у фінансових планах, які деталізуються.

Бюджетування – це система форм, документів і процедур, якими визначено процес організації, планування, аналізу і контролю насамперед фінансової діяльності страхової компанії.

Бізнес-план страховика – формалізована програма діяльності компанії на декілька років, яка містить, зокрема, систему заходів, пов'язаних часом і місцем

реалізації, узгоджених зі стратегією і ресурсами, розрахованих на отримання максимального прибутку, зокрема через додаткові інвестиції.

Тестові завдання

1. Під час формування страхового портфеля не використовується такий принцип:

- а) динамічність;
- б) системність;
- в) однорідність;
- г) диверсифікованість.

2. Який показник дає можливість спрогнозувати перспективи розвитку окремих видів страхування на кожному окремому сегменті ринку?

- а) рівень охоплення страхового поля;
- б) сума всіх виплачених страхових відшкодувань;
- в) сума всіх зібраних страхових нетто-премій;
- г) кількість об'єктів, що постраждали внаслідок настання страхового випадку.

3. Під час планування страхового портфеля страховик може використовувати таку класифікацію страхових продуктів:

- а) основні та додаткові;
- б) основні та інноваційні;
- в) основні, додаткові та стратегічні;
- г) основні, інноваційні та стратегічні.

4. Управління процесами створення, розподілу і використання фінансових ресурсів у компанії, що реалізовується, – це?

- а) бюджетування;
- б) фінансове планування;
- в) контроль;
- г) форфейтинг.

5. Основою ведення господарської діяльності суб'єкта господарювання виступає:

- а) бюджетування;
- б) баланс;
- в) бізнес-план;
- г) план рахунків.

6. Система форм, документів і процедур, якими визначено процес організації, планування, аналізу й контролю насамперед фінансової діяльності страхової компанії, – це?

- а) бюджетування;
- б) баланс;
- в) бізнес-план;
- г) план рахунків.

Запитання для самоперевірки

1. Охарактеризувати поняття планування в менеджменті страхової діяльності.
2. Перелічити особливості бізнес-плану страхової компанії.
3. Назвати основні бізнес-процеси страхової компанії.
4. Пояснити відмінності процесу бюджетування та контролінгу в страховій компанії.

Практичні завдання

1. Скласти бізнес-план страхової компанії.

Питання для самостійного опрацювання

1. Фінансовий контролінг страховика: сутність, завдання й інструменти.

ТЕМА 4

КОМУНІКАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

План

4.1. Поняття комунікації для страхової компанії.

4.2. Класифікація комунікацій та інформації. Етапи комунікаційного процесу страховика.

Якісне засвоєння здобувачем теми обумовлює знання:

– сутності комунікації для страховика.

За результатами вивчення теми здобувач повинен набути вміння:

– перелічити основні етапи комунікаційного процесу страховика;

– вміти класифікувати комунікації та інформацію страховика.

Понятійно-категорійний апарат теми

Комунікації – обмін інформацією, її змістом між двома і більше особами (працівниками).

Інформація – сукупність повідомлень, які відображають характеристику явища, події виробничо-господарської діяльності.

Договір (угода, контракт) – це офіційний документ, що передбачає взаємні зобов'язання сторін щодо інформування, постачання або придбання товару, виконання певних робіт чи надання послуг.

Тестові завдання

1. Джерелами або каналами поширення комунікацій є:

- а) реклама;
- б) суспільні зв'язки;
- в) агенти;
- г) усі відповіді правильні.

2. До інструментів традиційного маркетингу НЕ належать:

- а) реклама;
- б) спонсорство;
- в) флешмоб;
- г) страховий мерчандайзинг.

3. Нетрадиційний страховий маркетинг – це:

- а) роуд-шоу;
- б) мерчандайзинг;
- в) спонсорство;
- г) правильної відповіді немає.

4. Найчастіше застосовується страховими компаніями такий вид нетрадиційного маркетингу:

- а) вірусний маркетинг;
- б) «маркетинг із вуст в уста»;
- в) партизанський маркетинг;
- г) чат-бот.

5. Через який канал найчастіше отримують скарги страховики?

- а) чат-бот;
- б) соціальні мережі;
- в) вебсайт;
- г) вебфорум.

Запитання для самоперевірки

1. Перелічити неконтрольовані джерела інформації страховика.
2. Пояснити головну спрямованість зовнішніх комунікацій.
3. Назвати основний інструмент внутрішніх комунікацій.
4. За якими ознаками класифікують інформацію?
5. Назвати основні принципи інформаційних відносин в Україні.

Практичні завдання

1. Написати есе за темою «Особливості управління страховим бізнесом у сучасних умовах економіки».
2. Обрати одну з провідних страхових компаній України за даними страхових рейтингів. На прикладі окремого виду страхування, що надає обрана компанія, сформулювати маркетингову стратегію розвитку для цієї страхової послуги в умовах диджиталізації.

Питання для самостійного опрацювання

1. Використання можливостей інтернету у страховій діяльності.
2. Комерційна таємниця та оприлюднення страхової інформації.
3. Інформаційне забезпечення діяльності страховика.

ТЕМА 5

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

План

- 5.1. Сутність та складники страхового маркетингу.
- 5.2. Страховий продукт як основний елемент маркетингового комплексу.
- 5.3. Завдання та функції служби маркетингу страхової компанії.
- 5.4. Канали реалізації страхових продуктів.
- 5.5. Маркетингові стратегії страховика в умовах диджиталізації.

Якісне засвоєння здобувачем теми обумовлює знання:

- поняття та складників страхового маркетингу;
- сутності страхового продукту як основного елементу маркетингового комплексу;
- особливостей розробки стратегії страховика в умовах диджиталізації.

За результатами вивчення теми здобувач повинен набути вміння:

- знати завдання та функції служби маркетингу страхової компанії;
- розуміти канали реалізації страхових продуктів.

Понятійно-категорійний апарат теми

Страховий маркетинг – це комплекс заходів, спрямованих на формування й постійне вдосконалення діяльності страхової компанії.

Маркетингове середовище страхової компанії – це сукупність суб'єктів і сил, які діють всередині та за межами страхового ринку і впливають на розвиток страхової компанії.

Споживча вартість товару «страховий захист» – це потенційна можливість страхувальника отримати страхове відшкодування втрат унаслідок настання страхового випадку, що був визначений у страховому договорі.

Мінова вартість товару «страховий захист» – це ціна (страховий тариф, страхова премія).

Страховий продукт – це пропозиція конкретної послуги з будь-якого виду страхування; типовий набір умов страхування, розрахованих на значну кількість потенційних страхувальників, а також додаткові послуги.

Тестові завдання

1. Об'єктом маркетингових досліджень у страхуванні є:

- а) пропозиція страхових послуг;
- б) платоспроможний попит на страхові послуги;
- в) методи просування страхової послуги;
- г) методи розподілу страхової послуги.

2. До основних принципів страхового маркетингу НЕ належить:

- а) гнучке реагування на запити страхувальників;
- б) принцип сегментації страхового ринку;
- в) принцип контрибуції;
- г) глибоке та всебічне вивчення кон'юнктури страхового ринку, попиту і вимог споживачів.

3. Яка функція страхового маркетингу займається вивченням ринку, споживачів, конкурентів, товарної структури ринку, аналізом внутрішнього середовища?

- а) управління;
- б) контролю;
- в) аналітична;
- г) збуту.

4. Яку можливість не включає страховий маркетинг?

- а) prohibition;
- б) product;
- в) price;
- г) promotion.

5. Що НЕ включає оболонка страхового продукту?

- а) умови, відповідно до яких визначатиметься обсяг коштів, що виділяються в якості ядра страхового продукту;
- б) попереджувальні заходи щодо застрахованого ризику, профінансованих за рахунок коштів, виділених із страхового фонду;
- в) умови витрачання виділеного обсягу грошових коштів для матеріалізації;
- г) умови виділення певного обсягу коштів (ядра страхового продукту) для матеріалізації конкретного продукту.

6. З метою супроводу страхового продукту застосовуються:

- а) операції трансферу ризику;
- б) інвестування тимчасово вільних коштів страховика;
- в) страховий консалтинг;
- г) усі відповіді правильні.

Запитання для самоперевірки

- 1. Охарактеризувати категорію «страховий маркетинг».
- 2. Перелічити функції страхового маркетингу.
- 3. Назвати основні канали реалізації страхових продуктів страховиком та посередниками.
- 4. Перелічити етапи реалізації страхових продуктів.
- 5. Що є особливістю страхового продукту?
- 6. Назвати основні елементи страхового продукту.

Практичні завдання

- 1. Охарактеризувати переваги та недоліки моделі «фінансовий супермаркет».
- Навести приклад.

Питання для самостійного опрацювання

- 1. Зв'язки з громадськістю як елемент маркетингових комунікацій.
- 2. Персональний продаж як елемент маркетингових комунікацій.
- 3. Основні характеристики носіїв страхової реклами.

ТЕМА 6

УПРАВЛІННЯ ВІДБОРОМ РИЗИКІВ НА СТРАХУВАННЯ

План

6.1. Визначення поняття «менеджмент ризиків страхової діяльності», його мета і зміст.

6.2. Особливості ідентифікації й оцінювання ризиків страхової діяльності.

6.3. Повний цикл управління ризиками і особливості основних етапів його застосування.

Якісне засвоєння здобувачем теми обумовлює знання:

- поняття «менеджмент ризиків страхової діяльності»;
- особливостей ідентифікації й оцінювання ризиків страхової діяльності.

За результатами вивчення теми здобувач повинен набути вміння:

- розуміти особливості циклу управління ризиками страховика та основні етапи його застосування.

Понятійно-категорійний апарат теми

Управління ризиком – цілеспрямовані дії з обмеження або мінімізації ризику в системі економічних відносин.

Страховий ризик – певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Стратегія управління ризиком – напрям і спосіб використання засобів для досягнення поставленої мети, яка потребує нової стратегії.

Система управління ризиками – сукупність прийомів, способів, методів, застосовуваних менеджерами компанії для забезпечення позитивного фінансового результату і для прогнозування ризикових подій з метою розробки заходів, спрямованих на запобігання або зниження негативних наслідків цих подій.

Тестові завдання

1. У стратегії ризик-менеджменту НЕ застосовують правило:

- а) мінімального виграшу;
- б) оптимальної ймовірності результату;
- в) оптимального коливання результату;
- г) оптимального поєднання виграшу та величини ризику.

2. В економічних розрахунках встановлена така оцінка значення коефіцієнта варіації для високих коливань:

- а) 20 %;
- б) 25 %;
- в) 30 %;
- г) 35 %.

3. Процес впливу на об'єкт управління з метою усунення відхилень, що виникли, – це:

- а) координація;
- б) регулювання;
- в) організація;
- г) ризик-менеджмент.

4. Серед способів управління ризиками виділяють:

- а) організаційні та технічні;
- б) організаційні та договірні;
- в) організаційно-технічні та фінансово-договірні;
- г) технічні та фінансові.

5. До зовнішніх причин страхових ризиків НЕ належать:

- а) незаконні дії страхувальників;
- б) надійність перестраховиків;
- в) помилки в актуарних розрахунках;
- г) зміни в оподаткуванні страховика.

6. Сукупність знижок та надбавок до наявної аналітичної бази, які залежать від можливих як позитивних, так і негативних відхилень від середнього ризикового типу, включає в себе метод:

- а) середніх величин;
- б) процентів;
- в) індивідуальних оцінок;
- г) правильної відповіді немає.

7. Контроль як етап ризик-менеджменту НЕ включає:

- а) усунення ризику;
- б) локалізацію ризику;

- в) поділ ризику;
- г) оцінку ризику.

Запитання для самоперевірки

1. Охарактеризувати поняття «ризик-менеджмент».
2. Перелічити ризики, що властиві страховим компаніям.
3. Назвати основні методи оцінювання страхових ризиків.
4. Пояснити, як відбувається процес ідентифікації ризиків у страховій компанії.

Практичні завдання

1. Визначити суму страхових платежів за добровільним страхуванням ризику непогашення кредиту.

Дані для розрахунку.

Перший позичальник взяв кредит на суму 10 млн грн терміном на 1 рік. Відсотки за кредит – 23 % річних. Термін користування кредитом у період договору – 9 місяців. Межа відповідальності страховика становить 75 %. Річна тарифна ставка – 4 %.

Другий позичальник взяв кредит на суму 110 млн грн на 1,6 року, проценти за кредит – 34 річних. Термін користування кредитом у період договору – 10 місяців. Межа відповідальності страховика – 85 %.

2. Онищенко І. І. уклав договір страхуванням майна зі страховим товариством «Аска» на суму 55 тис. грн. Під час дії договору з будинку було викрадено майна на суму 60 тис. грн, зокрема коштовностей і готівки, які не були застраховані за спеціальним договором, на суму 15 тис. грн. Згідно з договором страхувальник сплатив страховий платіж у сумі 1,0 тис. грн та вжив необхідних заходів щодо збереження застрахованого майна. Визначити обсяг відшкодування СТ «Аска», якщо розмір безумовної франшизи становить 5 % від страхової суми.

Питання для самостійного опрацювання

1. Управління тарифною політикою у страхових організаціях.
2. Андеррайтинг у страхуванні.
3. Управління перестраховальною діяльністю з вітчизняними та закордонними перестраховиками.

ТЕМА 7 ВРЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВИХ ПРЕТЕНЗІЙ

План

- 7.1. Служба врегулювання претензій: завдання та місце у страховій компанії.
- 7.2. Процедура та етапи врегулювання страхових претензій.
- 7.3. Врегулювання вимог страхувальника щодо страхового відшкодування шкоди.

Якісне засвоєння здобувачем теми обумовлює знання:

- завдання та місця служби врегулювання страхових претензій у страховій компанії;
- етапів врегулювання страхових претензій.

За результатами вивчення теми здобувач повинен набути вміння:

- розуміти особливості врегулювання вимог страхувальника щодо страхового відшкодування шкоди.

Понятійно-категорійний апарат теми

Самострахування – ризик, який знаходиться на відповідальності самого страхувальника. Самострахування – форма захисту майнових інтересів створенням децентралізованих резервних фондів (фондів ризику) безпосередньо на підприємствах та в організаціях. Здебільшого самострахування забезпечує покриття збитків, зумовлених малими ризиками. Щодо збитків за середніми та великими ризиками самострахування виявляється в застосуванні франшизи.

Страхова претензія – вимога страхувальника (вигодонабувача, іншої третьої особи) про відшкодування страховиком збитку, спричиненого випадком, що передбачає перелік страхових подій у договорі страхування.

Правила страхування – опрацьовуються страховиком на кожен вид страхування і погоджуються з Уповноваженим органом. Правила страхування мають містити: перелік об'єктів страхування, порядок визначення страхових сум, перелік страхових ризиків, термін і місце дії договору страхування, порядок його укладання, права й обов'язки сторін, дії страхувальника в разі настання страхового випадку та перелік документів, що підтверджують ці випадки, порядок і умови сплати страхових сум, термін прийняття рішення про виплату або відмову щодо відшкодування, умови припинення дії договору і порядок вирішення суперечок. До правил страхування додаються страхові тарифи. Якщо правила страхування не відповідають цим вимогам, Уповноважений орган може відмовити страховику у видачі ліцензії.

Тестові завдання

1. До складу служби зі врегулювання страхових претензій повинні входити:

- а) фахівці, які фіксують заяви про настання страхового випадку та планують подальшу роботу зі врегулювання страхових претензій;
- б) особи, які виконують функції аварійних комісарів;
- в) юристи;
- г) усі відповіді правильні.

2. Вимога страхувальника (вигодонабувача, іншої третьої особи) про відшкодування страховиком збитку, спричиненого випадком, що передбачає перелік страхових подій у договорі страхування:

- а) страхова претензія;
- б) страхова виплата;
- в) страховий поліс;
- г) страховий акт.

3. Гарантована державою система заходів щодо забезпечення громадян у старості, на випадок захворювання, втрати працездатності, щодо підтримки материнства та дитинства, а також охорони здоров'я членів суспільства – це:

- а) комерційне страхування;
- б) соціальне страхування;
- в) особисте страхування;
- г) обов'язкове страхування.

Запитання для самоперевірки

1. Дати визначення поняття «страхова претензія».
2. Назвати мету служби врегулювання страхових претензій.
3. Перелічити завдання служби врегулювання страхових претензій.
4. Назвати етапи врегулювання страхових претензій.
5. Охарактеризувати сутність асистанс-послуги.

Практичні завдання

Розв'язати задачі:

1. Страхова компанія, яка здійснює страхування життя, інвестувала кошти страхових резервів в сумі 10 млн грн, терміном на 1 рік за ставкою 15 %. Вказати, як буде розподілено отриманий інвестиційний дохід між нею і страхувальниками

(визначити відповідні суми). Вказати, який відсоток інвестиційного доходу може бути вказаний у договорі страхування життя відповідно до чинного законодавства?

2. Визначити розмір страхового відшкодування за договором страхування домашнього майна, якщо встановлена умовна франшиза розміром 2 000 грн, страхова сума – 50 тис. грн, а збиток страхувальника дорівнює: 1) 1 900 грн; 2) 65 тис. грн.

Питання для самостійного опрацювання

1. Оформлення регресних позовів до осіб, винних у скоєнні страхових випадків.
2. Особливості врегулювання страхових претензій за договорами страхування життя.

ТЕМА 8

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СТРАХОВИКА

План

8.1. Грошові потоки страхової компанії.

8.2. Особливості управління грошовими потоками від фінансової та інвестиційної діяльності страховика.

8.3. Етапи процесу управління фінансовими потоками страхової компанії.

Якісне засвоєння здобувачем теми обумовлює знання:

- сутності поняття «грошовий потік» страхової компанії;
- основних етапів процесу управління фінансовими потоками страхової компанії.

За результатами вивчення теми здобувач повинен набутти вміння:

- розуміти особливості управління грошовими потоками від фінансової та інвестиційної діяльності страховика.

Понятійно-категорійний апарат теми

Грошовий потік – розподіл у часі надходжень і виплат грошових коштів, що забезпечують фінансово-господарську діяльність страхової організації.

Страховий тариф – це другий складник страхової премії. Це ставка страхової премії з одиниці страхової суми або з вартості об'єкта страхування за визначений період страхування.

Активізаційні витрати – це витрати, пов'язані із залученням нових страхувальників, укладенням нових договорів страхування. Ці витрати можуть включати оплату послуг із розробки умов, правил страхування, актуарних розрахунків, виплату комісійних винагород брокерам, витрати на службові відрядження та ін.

Інкасаційні витрати – це витрати, пов'язані з обслуговуванням готівкового обігу страхових премій; на оплату праці службовців страхової компанії, витрати на виготовлення банківських квитанцій та відомостей щодо прийому страхових премій, на оплату банківських послуг.

Ліквідаційні витрати – це витрати з урегулювання збитків.

Прибуток страхової компанії – це фінансовий результат її діяльності за певний звітний період (квартал, півріччя).

Фінансовий результат – це вартісна оцінка підсумків господарювання страховика. Він визначається як різниця доходів і витрат.

Прибуток від страхової діяльності – це різниця між доходами від страхової діяльності та витратами страховика на надання страхових послуг.

Власний капітал – це капітал, що належить засновникам на правах власності і вільний від зобов'язань (за винятком прав вимог засновників).

Позиковий капітал, на відміну від власного капіталу, належить третім особам і відображає зобов'язання страхової організації.

Тестові завдання

1. За формою грошових коштів грошові потоки бувають:

- а) теперішній та майбутній;
- б) готівковий та безготівковий;
- в) валовий та чистий;
- г) вхідний та вихідний.

2. За методом оцінки в часі грошові потоки бувають:

- а) теперішній та майбутній;
- б) надлишковий та дефіцитний;
- в) регулярний та дискретний;
- г) вхідний та вихідний.

3. Необхідною умовою ефективного управління грошовими потоками є:

- а) створення служби врегулювання страхових претензій;
- б) створення налагодженої інформаційної системи;
- в) проведення активної рекламної компанії;
- г) усі відповіді правильні.

4. Найбільш ризикованою для страхової компанії є:

- а) фінансова діяльність;
- б) операційна діяльність;
- в) інвестиційна діяльність;
- г) поточна діяльність.

5. Вихідні грошові потоки страховика – це:

- а) податкові платежі;
- б) відсотки до отримання;
- в) списана кредиторська заборгованість;
- г) всі відповіді правильні.

6. На вибір фінансової стратегії страхової компанії щодо управління грошовими потоками НЕ впливає:

- а) стан страхової галузі загалом та її окремих секторів;
- б) вихід на нові ринки;
- в) упровадження нового страхового продукту;
- г) строк роботи страхової компанії.

Запитання для самоперевірки

- 1. Що виступає основним джерелом припливу фінансових ресурсів страховика?
- 2. Назвати мету інвестиційної діяльності страховика.
- 3. Пояснити особливості використання власного капіталу як інвестиційного джерела.
- 4. Перелічити складники фінансових потоків страховика.
- 5. Назвати етапи процесу управління фінансовими потоками страховика.

Практичні завдання

- 1. Перелічити шляхи збільшення / зменшення грошових потоків страховика.

Питання для самостійного опрацювання

- 1. Податковий менеджмент страхової діяльності.
- 2. Особливості оподаткування страховиків.
- 3. Роль державного нагляду в процесі управління коштами в системі страхового менеджменту.

ТЕМА 9

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ НАДІЙНІСТЮ СТРАХОВИКА

План

- 9.1. Сутність фінансової стійкості страхової компанії.
- 9.2. Управління інвестиційним портфелем страхової компанії.
- 9.3. Управління платоспроможністю страховика.

Якісне засвоєння здобувачем теми обумовлює знання:

- сутності поняття «фінансова стійкість» страхової компанії.

За результатами вивчення теми здобувач повинен набути вміння:

- розуміти процес управління інвестиційним портфелем страхової компанії;
- знати особливості управління платоспроможністю страховика.

Понятійно-категорійний апарат теми

Фінансова стійкість (надійність) страховика – спроможність страховика виконати страхові зобов'язання, прийняті за договорами страхування і перестраховування у випадку впливу несприятливих чинників.

Ліквідність – спроможність страховика своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, передусім сплачувати борги.

Платоспроможність страховика – це об'єктивний показник поточного фінансового стану шляхом його прогнозування в майбутньому.

Страховий портфель – це фактична кількість застрахованих осіб та об'єктів або сукупність договорів страхування на певній території, підприємстві, в організації.

Страхові резерви – сукупність фондів грошових коштів, які мають цільове призначення і знаходяться в розпорядженні страхової компанії, і з допомогою яких забезпечується розклад збитку серед учасників страхування.

Технічні резерви – це показник, який виражає грошову оцінку обов'язків страховика за страховими зобов'язаннями, і одночасно – сума коштів, що є гарантією виконання зобов'язань перед страхувальниками з огляду на наявні у портфелі страховика договори страхування.

Резерв незароблених премій – це резерв, що включає в себе частки від сум надходжень страхових платежів, які відповідають страховим ризикам, що не минули на звітну дату.

Резерв збитків – це зарезервовані несплачені суми страхового відшкодування за відомими вимогами страхувальників.

Тестові завдання

1. Платоспроможність страхової компанії – це:

- а) забезпечення її грошовими коштами;
- б) здатність компанії виконувати свої зобов'язання;
- в) здатність страхової компанії оплачувати як усі пред'явлені зобов'язання, так і ті, за якими термін виконання ще не настав;
- г) здатність страхової компанії оплачувати ще не пред'явлені страхові і не-страхові зобов'язання.

2. Ліквідність страхової компанії – це:

- а) забезпечення її грошовими коштами;
- б) здатність розраховуватися за терміновими зобов'язаннями за рахунок наявних активів;
- в) підхід до управління платоспроможністю;
- г) усі відповіді правильні.

3. Нетто-активи страхової компанії – це:

- а) активи, які не мають матеріальної форми;
- б) активи страховика, звільнені від зобов'язань;
- в) активи страховика, звільнені від зобов'язань за винятком нематеріальних активів;
- г) частка активів, до якої не входять неякісні і непрофільні активи.

4. Умови забезпечення платоспроможності страховика, відповідно до вимог Закону України «Про страхування»:

- а) перевищення нормативного запасу платоспроможності над фактичним і дотримання вимог мінімального статутного капіталу;
- б) перевищення фактичного запасу над нормативним і дотримання вимог мінімального статутного капіталу;
- в) відсутні чіткі вимоги;
- г) відповідність коефіцієнтів ліквідності і достатності капіталу встановленим нормативам.

5. Під час розрахунку реальної вартості активів страховика повністю вилучаються:

- а) непрофільні активи і дебіторська заборгованість;
- б) нематеріальні активи і дебіторська заборгованість;

- в) запаси і непрофільні активи;
- г) нематеріальні активи і запаси.

Запитання для самоперевірки

1. Перелічити фактори, які забезпечують фінансову стійкість страховика.
2. Назвати відмінності між поняттями «фінансова стійкість» та «платоспроможність» страхової компанії.
3. Дати визначення поняття «страховий портфель».
4. Пояснити економічну сутність страхових резервів.

Практичні завдання

1. Написати есе на тему: «Андерайтинг: основні завдання для прийняття рішень».

Питання для самостійного опрацювання

1. Управління фінансовою безпекою страхових компаній.
2. Склад, структура та процес формування страхових резервів.

ТЕМА 10

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

План

- 10.1. Сутність фінансового моніторингу страховика.
- 10.2. Страхова організація як суб'єкт первинного фінансового моніторингу.
- 10.3. Внутрішній фінансовий моніторинг у діяльності страхових організацій.
- 10.4. Запровадження незалежного аудиту фінансового моніторингу страхових компаній.

Якісне засвоєння здобувачем теми обумовлює знання:

- сутності поняття «фінансовий моніторинг» страховика;
- особливостей проведення незалежного аудиту фінансового моніторингу страхових компаній.

За результатами вивчення теми здобувач повинен набутти вміння:

- розуміти особливості проведення первинного фінансового моніторингу у страхових компаніях;
- засвоїти процедуру проведення внутрішнього фінансового моніторингу у страхових компаніях.

Понятійно-категорійний апарат теми

Фінансовий моніторинг – сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Первинний фінансовий моніторинг – сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами первинного фінансового моніторингу і спрямовані на виконання вимог законодавства, нормативно-правових актів суб'єктів державного фінансового моніторингу, що включають, зокрема, проведення обов'язкового та внутрішнього фінансового моніторингу.

Державний фінансовий моніторинг інших суб'єктів державного фінансового моніторингу – сукупність заходів, які здійснюються іншими суб'єктами і спрямовані на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Внутрішній фінансовий моніторинг – сукупність заходів з виявлення фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, із застосуванням підходу, що ґрунтується на проведенні оцінки ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму; ідентифікації, верифікації клієнтів (представників клієнтів), ведення обліку таких операцій та відомостей про їх учасників; обов’язкового звітування до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення про фінансові операції, щодо яких виникає підозра, а також подання додаткової та іншої інформації у випадках, передбачених законодавством.

Тестові завдання

1. Діяльність Державної служби фінансового моніторингу України координується:

- а) Національним банком України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Верховною Радою України;
- г) Міністерством фінансів України.

2. До складу учасників Національної системи фінансового моніторингу України НЕ включено:

- а) Державну аудиторську службу України;
- б) Національне антикорупційне бюро України;
- в) комерційні банки;
- г) правильної відповіді немає.

3. Контрольний орган страхової компанії, що відстежує виконання статуту, рішень загальних зборів акціонерів, додержання законодавства, – це:

- а) наглядова рада страхової компанії;
- б) секретаріат;
- в) рада директорів;
- г) ревізійна комісія.

4. Фінансові проблеми, які виникають у страховиків, НЕ пов’язані з:

- а) відсутністю у керівництва чітких стратегічних цілей розвитку;
- б) недосконалістю поточних і перспективних фінансових планів;

- в) несвоєчасним реагуванням на негативні фактори;
- г) заходами із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів.

5. Суб'єктами первинного фінансового моніторингу в Україні є:

- а) платіжні організації, члени платіжних систем, еквайрингові та клірингові установи;
- б) Державна служба фінансового моніторингу України;
- в) Міністерство юстиції України;
- г) Національний банк України.

Запитання для самоперевірки

1. Розкрити економічну сутність фінансового моніторингу для стабілізації вітчизняного страхового ринку.
2. Назвати види фінансового моніторингу.
3. Перелічити суб'єкти первинного фінансового моніторингу у страхових організаціях.
4. Пояснити особливості державного фінансового моніторингу.
5. Охарактеризувати внутрішній фінансовий моніторинг у діяльності страхових організацій.
6. Назвати повноваження Державної служби фінансового моніторингу України.

Практичне завдання

1. Навести приклади схем легалізації доходів за участю страхових компаній. Визначити, які регуляторні заходи використовуються державою для мінімізації подібних операцій.

Питання для самостійного опрацювання

1. Легалізація «брудних» коштів і фінансування тероризму.

ТЕМАТИКА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Тематика індивідуальних робіт

1. Умови залучення іноземних інвесторів до розвитку страхової індустрії в Україні.
2. Вплив процесів глобалізації економіки на розвиток страхового ринку.
3. Заробітна плата та інші форми мотивації У страхуванні. Стимулювання інновацій.
4. Шляхи вдосконалення змісту й технології опрацювання та реалізації бізнес-плану.
5. Процес бюджетування в страховій організації. Планування на рівні підрозділів.
6. Страхова статистика та бухгалтерський облік як інструменти управління.
7. Побудова ефективної системи продажу: канали та мотивація надання страхових послуг.
8. Андерайтинг як важливий бізнес-процес страховика. Складники й основні завдання андерайтингу. Вимоги до управління андерайтингом.
9. Вимоги нормативних документів щодо створення і діяльності підрозділів страхових компаній з врегулювання претензій і збитків за страховими випадками.
10. Грошові надходження й витрати, зумовлені інвестиційною й фінансовою діяльністю страховика.
11. Фінансовий моніторинг у страховій компанії.
12. Вплив тарифної політики страховика на фінансові результати.
13. Напрями підвищення ефективності використання капіталу страховими компаніями в Україні.
14. Механізми забезпечення фінансової надійності страховика.
15. Прагматизм фінансової стійкості страховика.
16. Діяльність посередників на страховому ринку України.
17. Страхові компанії, їх роль та значення в системі ефективного забезпечення страхової діяльності.
18. Генезис державного регулювання страхового ринку України в контексті зарубіжного досвіду.
19. Податок на прибуток страховиків: основні тенденції та шляхи вдосконалення.
20. Інвестиційна діяльність страхової компанії.

21. Адаптація європейських стандартів платоспроможності страховиків до України.

22. Формалізація впливу перестраховування на рівень платоспроможності страхової компанії.

23. Основні напрями розвитку ризикових видів страхування на страховому ринку України в умовах воєнного стану.

24. Основні напрями розвитку страхування життя України в умовах воєнного стану.

Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання

Індивідуальне завдання охоплює такі види робіт: оцінка практики, теорії та законодавства, аналіз відносних показників, аналіз якісних і кількісних показників, узагальнення проблем та розробка рекомендацій.

Індивідуальне завдання виконується у вигляді презентації, яка складається з повних відповідей на поставлені питання. Оформлення індивідуального завдання. За результатами виконання завдання оформляється реферат, загальний обсяг якого не має перевищувати 15 слайдів.

Оформлення індивідуального завдання. За результатами виконаного завдання оформлюється реферат. Структура індивідуального завдання: титульна сторінка, зміст, теоретична частина, аналітична частина (обов'язкові таблиці, схеми, рисунки тощо), висновки і пропозиції, використані літературні джерела.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2020. 350 с.
2. Попова Л. В., Марич М. Г., Федішин М. П. Міжнародне страхування: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2019. 184 с.
3. Плиса В. Й. Страхування: підручник, 2-ге вид., виправлене й доповнене. Київ: Каравела, 2019. 512 с.
4. Страхування: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2008. 1019 с.
5. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях): навч. посіб. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.

Допоміжна література

1. Волкова В. В., Волкова Н. І. Чинники забезпечення фінансової безпеки страхової компанії (на прикладі ПАТ «Граве Україна»). *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*: електронне наукове видання. 2017. № 2. С. 97–110.
2. Заволока Ю. М., Єфременко А. Г., Малащенко Ю. А. Особливості функціонування страхового ринку України в умовах сучасної цифрової трансформації. *Економіка та держава*. № 6. 2020. С. 102–106.
3. Прасолова С. П. Інститути міжнародного страхового ринку: навч. посіб. + навчальний тренінг / В. В. Карцева, С. П. Прасолова. Київ: «SBA-Print», 2020. 568 с.
4. Закон України «Про страхування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
5. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів): Постанова КМУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF#Text>
6. Про затвердження Положення про розкриття фінансовими установами інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних про фінансові установи та на вебсайтах (вебсторінках) фінансових установ та про внесення змін до Положення про Державний реєстр фінансових установ: Розпорядження Національного банку України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114500-21#n2>

7. Про затвердження Вимог до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика. Розпорядження Нацкомфінпослуг України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0344-14#Text>

8. Про затвердження Правил складання та подання звітності учасниками ринку небанківських фінансових послуг до Національного банку України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0123500-21#n2>

9. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 р. (оновлена у березні 2021 р.). Національний банк України. 31.03.2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4

10. Улянич Ю. В., Бутко Н. В. *Візуалізація процесів страхування. Гармонійний розвиток економіки України в умовах трансформаційних перетворень*: колективна монографія / під ред. О. О. Непочатенко. Умань: Видавець «Сочінський М. М.». 2021. С. 79–86.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. URL: <http://uainsur.com>
2. Верховна Рада України: офіційний вебсайт: Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/index/>
3. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
4. Форіншурер. Офіційний сайт. URL: <https://www.forinsurer.com/>